

УДК 373.3016:81'243

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.64-2.11>**Н. О. Казьміна**асистент секції з іноземних мов кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького**Л. О. Калужська**кандидат філологічних наук, доцент,
доцент секції з іноземних мов кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького**С. С. Кірсанова**асистент секції з іноземних мов кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького**Г. М. Фаліна**асистент секції з іноземних мов кафедри початкової освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ РИМУВАНЬ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

У статті розглядається використання римувань як засобу формування фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей в учнів початкової школи. Зазначено, що проблема використання римувань на уроках іноземної мови широко представлена в загальних дослідженнях. Окреслено стилістичні особливості римувань, які генерують високий прагматичний потенціал текстів і створюють мотивацію навчання. Сучасний аналіз навчального процесу та численних досліджень показав, що використання віршованих матеріалів на уроках іноземної мови є ефективним засобом навчання.

Практично всі педагоги і методисти, що працюють у початковій школі, надають великого значення поетичним текстам під час навчання іноземної мови. Унаслідок дослідження було виявлено, що використання римувань на уроці іноземної мови дає можливість комплексного формування компетентностей: фонетичної, лексичної та граматичної. Завдяки таким ознакам, як стислість, ритмічність, звукова повторюваність, римування допомагають дітям найбільш швидко і легко засвоїти звуки іноземної мови, вимова у дітей поліпшується і стає чіткішою, більш емоційною та виразною.

Важливо зазначити, що перевага використання римованого матеріалу полягає також у тому, що вірші допомагають без особливих зусиль засвоїти та розширити лексичний запас, якщо вони містять нову лексику, а вже знайома лексика зустрічається в новому контекстальному оточенні. Римований матеріал доцільно використовувати для формування граматичних навичок, оскільки учні набагато легше запам'ятовують граматичні структури через поетичні форми. Під час дослідження було виявлено, що римовані тексти мають яскраве емоційне забарвлення, розвивають уяву дітей, створюють позитивне ставлення до іноземної мови та спонукають школярів до висловлення своїх почуттів у словесній формі. Ефективність використання римувань зумовлена їх стилістичними особливостями, які генерують високий прагматичний потенціал таких текстів, створюють мотивацію до навчання у молодших школярів. Під час дослідження доведено, що римування – це ефективний засіб навчання іноземної мови в початковій школі.

Ключові слова: вимова, функція, звук, римування, іноземна мова.

Постановка проблеми. В умовах гуманізації освіти, коли особистість людини перебуває в центрі всієї освітньої та виховної діяльності, пошук ефективних засобів і методів навчання, а саме у навчанні іноземної мови, привертає пильну увагу багатьох учених, методистів і вчителів. Один із таких ефективних методів навчання – це використання римувань на уроках іноземної мови.

Проблема навчання іноземних мов на початковому етапі є однією з актуальних проблем у методиці. Навчання правильної вимови, нової лексики, граматичних структур – це надзвичайно складна справа. На початковому етапі необхідно навчити дітей вимовляти звуки так, як це роблять носії мови. Початкова школа – це період, коли дитині цікава звукова сторона слова. Читаючи

римування, дитина вслухається у звуки мови, помічає їх повтори, оцінює їх співзвуччя. У римуванні слово набуває особливого характеру, звучить виразніше, більш самостійно, привертає до себе увагу. Діти схильні до римування знайомих слів, радіючи їх впізнаванню в отриманих поєднаннях. Римування створює в дитини відчуття впевненості в собі, а хорова робота над римуванням сприяє об'єднанню дітей. Римування є засобом розвитку дитячого мовлення і таких важливих компонентів, як дихання, дикція, слух, уміння регулювати силу голосу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблему використання римувань на уроках іноземної мови досліджували В. Асєєв, Л. Савін, В. Дерев'янка, І. Васильєв.

Вчений, психолог і педагог В. Асєєв вважає, що під час використання римувань на уроці відбувається вирішення комплексу важливих методичних завдань: презентація нового звуку й фонетичного явища, самостійний висновок правил на основі отриманої інформації, новий лексичний матеріал запам'ятовується швидше [1, с. 16].

Дослідник стверджує, що на заняттях з іноземної мови римування посідають важливе місце. Вони можуть виконувати різноманітні функції, такі як:

1. Фонетична зарядка на початку уроку. Римування дає змогу вчителю перейти від звуків рідної мови до звуків іноземної мови, тренуючи органи мовлення й підготовки їх до більш складної артикуляції.

2. Закріплення лексичного й граматичного матеріалу.

3. Вид релаксації в середині або наприкінці уроку, коли діти втомилися або потрібна розрядка, що знімає напругу й відновлює працездатність [2, с. 47; 3, с. 4].

Л. Славін вважає, що одне й те ж римування можна використати для відпрацювання різних граматичних структур, якщо, виявивши трохи творчості, його видозмінити [4, с. 35].

І. Васильєв підкреслює можливості римувань щодо формування фонетичної компетентності. Римування дають змогу засвоїти особливості використання наголосу в слові, фразі, ритміко-інтонаційні особливості оповідних, спонукальних і питальних (загальне і спеціальне питання) речень, відсутність наголосу в службових словах (артиклях, сполучниках, прийменниках). Римування дають можливість формувати вміння поділяти речення на смислові групи.

Мета статті – проаналізувати вплив римувань на викладання іноземної мови на початковому ступені оволодіння усним іншомовним мовленням.

Виклад основного матеріалу. Використання римувань на заняттях з іноземної мови дає вели-

чезний простір для творчої діяльності вчителя та учня. Римування за своєю суттю є багатофункціональні і дають вчителю необхідні ресурси для навчання різних аспектів мови. За допомогою римувань учитель може не тільки навчати, але і розвивати пам'ять, увагу, мислення і уяву [5, с. 45].

Римування не тільки притягує увагу, а й досить легко запам'ятовується. Високий прагматичний потенціал такого тексту зумовлений стилістичними особливостями різних мовних рівнів. Фонетичні засоби зазвичай представлені римою, ритмом, асонансом, алітерацією, ономапеею та іншим. Майже кожне римування має риму та ритм. Для значної кількості римувань характерні асонанс та алітерація. В наступній скоромовці спостерігається алітерація, яка утворюється повторенням приголосних [b, t]:

Betty Botter bought some butter, But, she said, The butter's bitter...

Вірш «Hickory, dickory, dock!» містить звуко-наслідування, яке нагадує звук механічного годинника:

Hickory, dickory, dock! The mouse ran up the clock.

У таких текстах широко представлені лексичні та синтаксичні стилістичні прийоми та засоби. Наприклад, наступний уривок містить метафоричні порівняння, оформлені в паралельних конструкціях:

As fair as a lily, as white as a swan,

Queen Anne, Queen Anne:

Queen Anne, Queen Anne, you sit in the sun,

As fair as a lily, as white as a swan.

Розучування римувань відповідає віковим і психологічним особливостям дітей. Римування володіє такими ознаками, як стислість, ритмічність, звукова повторюваність, засвоюється дітьми найбільш швидко і легко. Отже, під час використання римувань на уроках іноземної мови в початковій школі вимова в дітей поліпшується і стає чіткішою, більш емоційною та виразною. Читання римувань позитивно впливає на емоційний стан дітей, що сприяє гарному запам'ятовуванню слів іншої незнайомої їм мови. Лексико-граматичні структури легко активізуються в усному мовленні завдяки римі у вірші. Римування значно полегшує процес заучування необхідних для спілкування фраз [6, с. 45].

Можна виділити такі види мовленнєвої компетентності, які доцільно формувати за допомогою римувань на заняттях з іноземної мови:

1. Фонетична компетентність.

Римування використовуються для відпрацювання звуків та інших фонетичних засобів у фонетичних вправах. Завдяки багаторазовому повторенню звуку римування дає змогу дітям чітко почути звук і навчитися правильно вимовляти його. Наприклад:

*Peter Piper picked a pack
Of pickled pepper,
A pack of pickled pepper
Peter Piper picked.
Swan swam over the sea.
Swim, swan, swim!
Swan swam back again.
Well swum, swan!*

Приклади фонетичного римування німецькою мовою:

*Mi-Ma-Mausemaus,
Komm aus dem Loch heraus.
Mi-Ma-Mausemaus
Komm in mein Katzenhaus!
Miau, miau, miau.
Oh, nein, große Katze,
ich kenne deine Tatze.
Ich komme nicht zu dir,
ich bleibe lieber hier.
Oder die Maus sagt:
Ich komm heraus aus meinem Loch.
Große Katze,
fang mich doch!*

Приклад фонетичного римування французькою мовою:

*Pain! Pain! Pain!
Pain blanc pour les enfants.
Pain rond pour les garçons.
Pain au lait s'il vous plait.
Pain bis, merci,
Pain noir, bonsoir,
Pain mauvais, jamais!*

2. Лексична компетентність.

Завдяки читанню та запам'ятовуванню римувань розширюється словниковий запас, слова переходять в активний словник. Наприклад, вивчаючи тему «My family», можна використовувати такі римування:

*I've got a mother
I've got a father
I've got an brother Paul,
I've got a sister
I've got a granny
How I love them all
Mother, father,
Sister, brother,
Hand in hand
With one another
This is daddy,
This is mummy,
This is sister,
This is brother,
This is me, me, me,
And my whole family.*

Вивчаючи тему «Погода» на уроці німецької мови, учні легко запам'ятають лексику за допомогою римувань:

Die Sonne scheint, der Wind weht nicht.

*Das Wetter ist gut für dich und für mich.
Es blitzt, es donnert, es ist Gewitter.
Und sitzen zu Hause Otto und Dieter.
Es ist bewölkt, es ist sehr kalt.
Wir sehen, wir sehen, es regnet bald.
Es regnet, es regnet und endet es nicht.
Das Wetter ist schlecht für dich und für mich.*

Працюючи над темою «Їжа» на уроці французької мови, можна запропонувати учням римування:

*Charlotte cherche du chocolat
Julien boit du jus d'orange
Chantal cherche une fourchette
Et Jacques mange une galette
La crème à la vanille
C'est pour les filles
La crème au citron
C'est pour les garçons
Et la crème au chocolat?
C'est pour moi!*

3. Граматична компетентність.

Учень набагато легше запам'ятовує граматичні структури через поетичні форми. На початковому етапі ці римування відіграють важливу роль, вони допомагають дитині запам'ятати граматичну структуру без особливих зусиль. Наступні римування дають змогу запам'ятати приклади вживання дієслова to be:

*It is a doll.
It is a ball.
It is a bear.
It is a chair.
Where is my doll?
It is near the ball.
Where is my bear?
It is on the chair.
I am a pupil.
You are a writer.
She is a teacher.
He is a firefighter.*

Під час пояснення утворення ступенів порівняння в німецькій мові, можна використати римування:

*Das Mädchen ist schön.
Die Blume ist schöner.
Am schönsten ist der Kater.
Der Junge ist klug.
Der Opa ist klüger.
Am klügsten ist der Vater.
Viel – mehr – am meisten.
Gern – lieber – am liebsten.
Gut – besser – am besten:
Im Süden, im Norden, im Westen.*

Окремо потрібно зазначити, що переважна кількість римувань може здійснювати комплексне формування компетентностей. Наступний текст може бути використаний для вивчення звуку [w] та формування питальних речень у Present Simple:

Why do you cry Willy
Why do you cry
Why Willy? Why Willy? Why Willy?
Why?

Висновки і пропозиції. Римування – ефективний засіб навчання іноземної мови в початковій школі. Ефективність використання римувань зумовлена їх стилістичними особливостями, які генерують високий прагматичний потенціал таких текстів, створюють мотивацію до навчання у молодших школярів. Римування надають широкі можливості для комплексного формування фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей.

Список використаної літератури:

1. Белоножко Н.Є. Использование музыкальных выразительных средств в процессе обучения английскому языку. *Иноземна мова*. 2001. № 4. С. 14–17.
2. Бужинский В.В. Работа над английским произношением на начальной ступени коммуникативного обучения иноязычному говорению. *Иностранный язык в школе*. 2000. № 4. С. 47–49.
3. Карпенко О.О. Вивчення іноземної мови через пісню і музику. *Англійська мова і література*. 2004. № 12. С. 4–7.
4. Полєєва Ю.С. Иноземна мова. Київ, 2002. С. 35–36.
5. Померанцева Т.А. Использование поговорок и скороговорок на уроке иностранного языка в школе. *Иностранные языки в школе*. 2001. № 3. С. 42–56.
6. Агаева О.В. Использование рифмовок на уроках английского языка в начальной школе. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии* : сб. ст. по матер. XIX Междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2012.

Kazmina N., Kaluzhska L., Kirsanova S., Falina H. Using of rhymes in foreign language study in primary school

The article considers the use of rhymes as a means of phonetic, lexical, and grammatical competences forming in elementary school students. It is noted that the problem of using the rhymes in foreign language lessons is widely represented in many researches. The stylistic features of the rhymes, which generate a high pragmatic potential of texts and create motivation for learning are outlined. A modern analysis of the educational process and numerous studies has shown that the use of poetic materials in foreign language lessons is an effective means of learning.

Almost all the teachers and methodologists working in elementary school pay great attention to poetic texts while learning a foreign language. As a result of the study, it was discovered that the use of rhymes in a foreign language course enables the complex formation of competences: phonetic, lexical and grammatical. Due to such features as brevity, rhythm, repetition of sound, rhymes help children to learn the sounds of a foreign language more quickly and easily, children's pronunciation improves and becomes clearer, more emotional and expressive.

It is important to underline that the advantage of using rhyming material is proved, because poetry helps to learn and extend the vocabulary without any difficulties especially if they contain a new vocabulary, and the familiar vocabulary is found in a new contextual environment. It is advisable to use rhythmic material for the formation of grammatical skills, since students are much easier to remember grammatical structures through poetic forms. During the research, it was found that rhymed texts have a bright emotional coloring; they also develop children's imagination, create a positive attitude towards a foreign language and encourage students to express their feelings in verbal form. The effectiveness of the use of rhymes is due to their stylistic features, which generate a high pragmatic potential of such texts, creating a young schoolchildren motivation for learning. During the study, it has been proven that rhyming is an effective means of teaching a foreign language in elementary school.

Key words: pronunciation, function, sound, rhymes, foreign language.